

2019 M. BALANDŽIO 5 D.
VILNIUS

2014-2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 8.6.1. uždavinio „Pagerinti vietines įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius“ įgyvendinimo pažangos vertinimas

PAGRINDINIŲ VERTINIMO REZULTATŲ PRISTATYMAS

Inga Bartkevičiūtė
UAB „BGI Consulting“ Tyrimų grupės vadovė

- Patvirtintos finansavimui **miestų vietos plėtros strategijos**
- Įgyvendinami **vietos plėtros projektai**
- **Reikalavimai ir procedūros**, susiję su vietos plėtros strategijų ir vietos plėtros projektų rengimu ir įgyvendinimu

Vietos plėtros strategijos: esama situacija (1)

- 2014-2020 m. Veiksmų programos priemonės Nr. VP08.6.1-ESFA-T-909 lėšomis buvo parengtos **56** vietos plėtros strategijos; iš jų
- Įgyvendinimo finansavimas patvirtintas **39** vietos plėtros strategijoms; iš jų
- Vietos plėtros projektų įgyvendinimas pradėtas pagal **23** vietos plėtros strategijas.*

* Čia ir toliau visi duomenys pateikiami 2018 m. gruodžio 31 d. data

Vietos plėtros strategijos: esama situacija (2)

Vietos plėtros strategijos įgyvendinamos labai įvairaus dydžio miestuose ar miestų dalyse:

-
- Pagėgių miestas – apie 1,5 tūkst. gyventojų;
 - Rietavo miestas – apie 3,2 tūkst. gyventojų;
 - Lazdijų miestas – apie 3,7 tūkst. gyventojų;
 - Šiaulių miestas – apie 103 tūkst. gyventojų;
 - Vilniaus miesto tikslinė teritorija – apie 120 tūkst. gyventojų

Vietos plėtros strategijos: esama situacija (3)

- Bendra šiuo metu įgyvendinamų vietos plėtros projektų planuojamų išlaidų suma, nurodyta projekto sutartyje – kiek daugiau kaip 3 mln. Eur, t. y., **apie 20 proc. visų planuojamų atitinkamų VPS išlaidų.**
- **Beveik pusės VPS atveju iki 2018 m. pabaigos buvo kontraktuota mažiau kaip 25 proc. visų VPS suplanuotų lėšų,** dar maždaug pusės VPS atveju kontraktuota nuo 25 iki 50 proc. lėšų ir tik pavienių VPS atveju jau kontraktuota daugiau kaip pusė visų suplanuotų lėšų.

Vietos plėtros projektai: esama situacija

- **Pirmosios vietos plėtros projektų finansavimo sutartys** pagal Veiksmų programos priemonę Nr. 08.6.1-ESFA-V-911 pasirašytos **2018 m. liepos mėn. pabaigoje**.
- 2018 m. pabaigoje viso buvo finansuojami **123 vietos plėtros projektai**.
- Vieno įgyvendinamo vietos plėtros projekto bendra išlaidų suma:
 - vidurkis – €35 422 (skiriamas finansavimas €28 308),
 - mediana – €24 889 (skiriamas finansavimas €20 276).
 - didžiausias vietos plėtros projektas €183 430 (skiriamas finansavimas €165 087);
 - mažiausias vietos plėtros projektas bendra išlaidų suma – €3 799 Eur (skiriamas finansavimas €2 602).

Pagrindinės vertinimo / pristatymo temos

- 1. Vietos plėtros strategijų potencialas prisidėti prie miestų socialinės ir ekonominės plėtros**
- 2. Miesto VVG pajėgumai**
- 3. Reikalavimai ir procedūros susiję su vietos plėtros projektų atranka ir įgyvendinimu**

- Bendruomenės inicijuotos vietos plėtros proceso metu reikalinga atsižvelgti į **vietos poreikius ir galimybes**, taip pat susijusias socialines ir kultūrinės ypatybes;
- Taikomas tradicinei principu „iš viršaus į apačią“ grindžiamai plėtros politikai priešingas požiūris, **iniciatyva priklauso gyventojams**;
- Kurti ir įgyvendinti bendruomenės inicijuotos vietos plėtros strategijas turi būti patikėta **vietos veiklos grupėms**, atstovaujantioms bendruomenės interesams;
- BIVP strategijos skirtos reaguoti į vietos poreikius, todėl jos turėtų taikyti inovatyvias priemones, būti **lankstesnės lyginant su kitais metodais**.

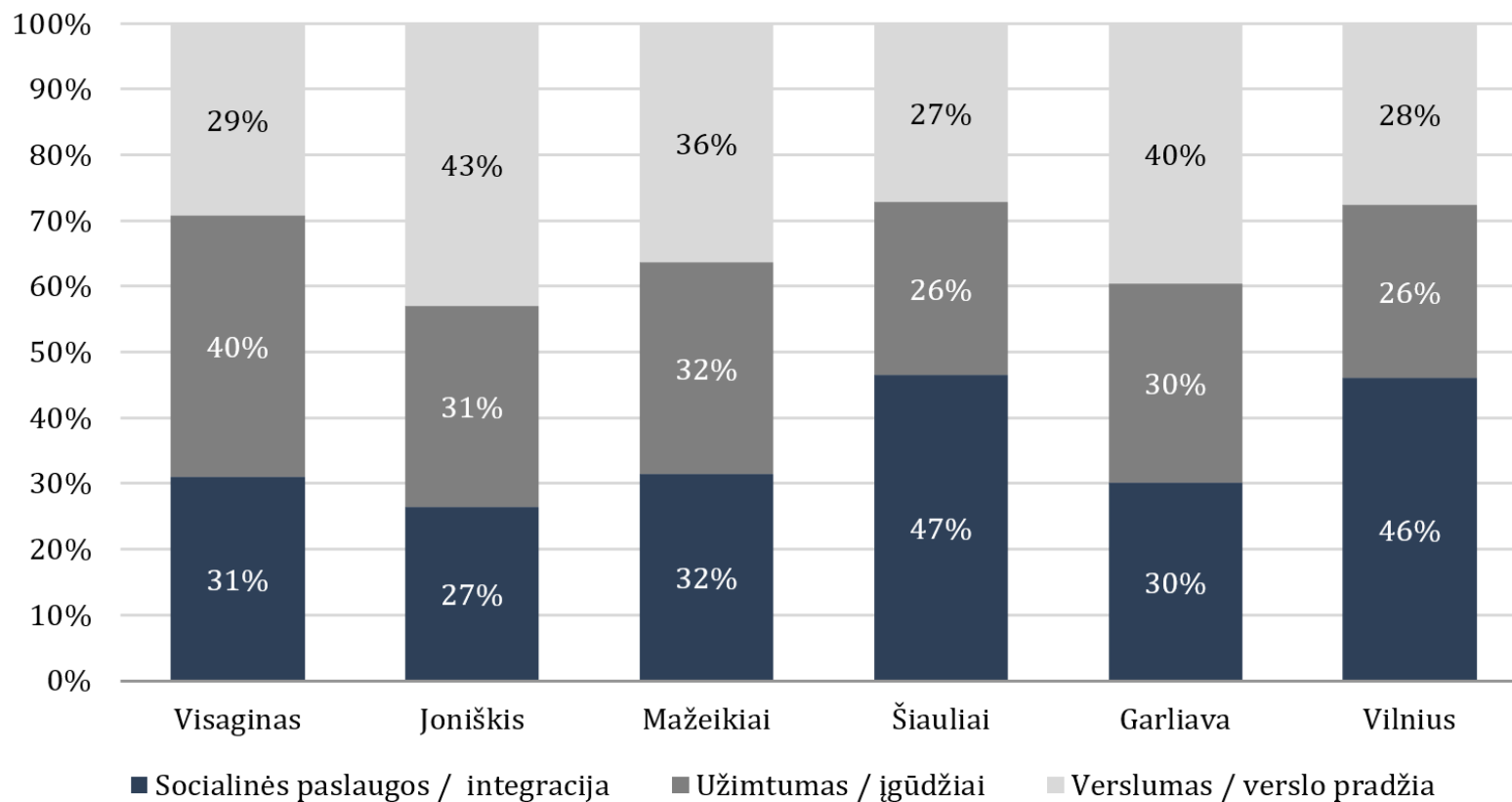

**VIETOS PLĖTROS STRATEGIJŲ POTENCIALAS PRISIDĖTI PRIE MIESTŲ
SOCIALINĖS IR EKONOMINĖS PLĖTROS**

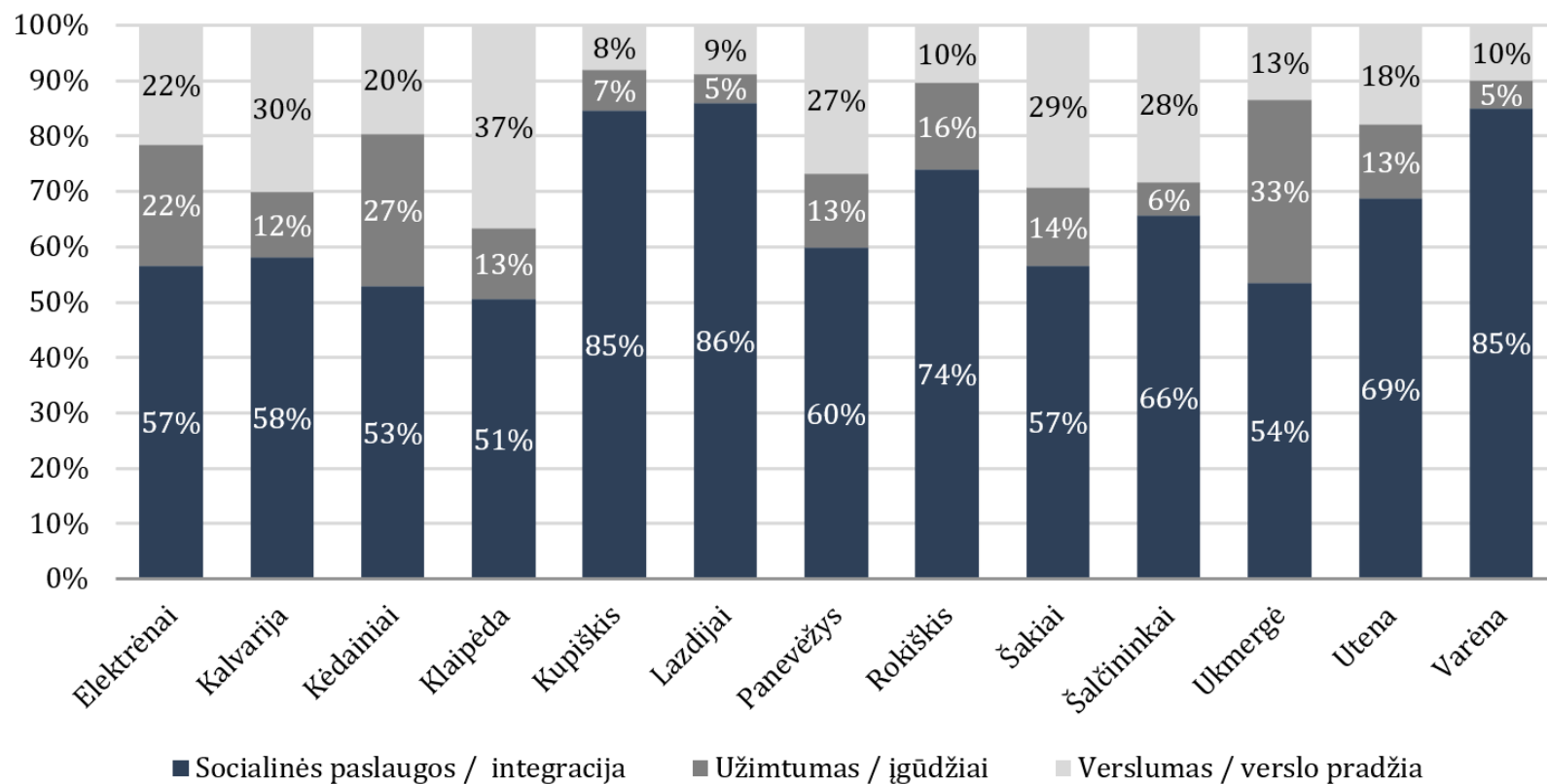
VPS lėšos investuojamos į tris pagrindines sritis, tarp kurių lėšos, skaičiuojant visas VPS, pasiskirstė nevienodai:

- Lėšos skirtos **socialinės integracijos stiprinimui** sudaro apie **44 proc.**;
- Lėšos skirtos **verslumo plėtrai** – apie **36 proc.**;
- Lėšos skirtos **įsidarbinimo gerinimo iniciatyvoms** – apie **20 proc.**

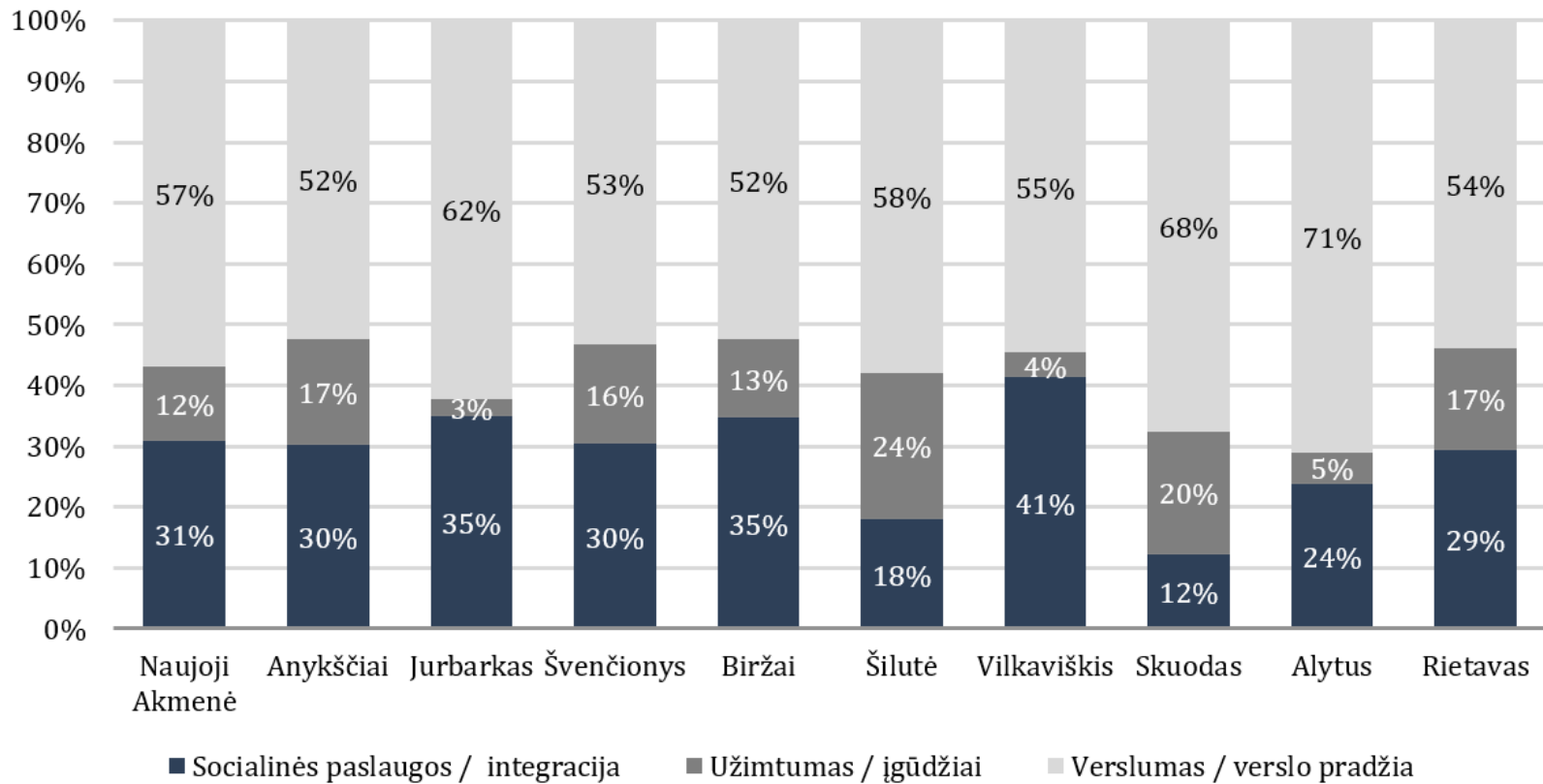
Kiekvienai sričiai tenka bent 25 proc. lėšų

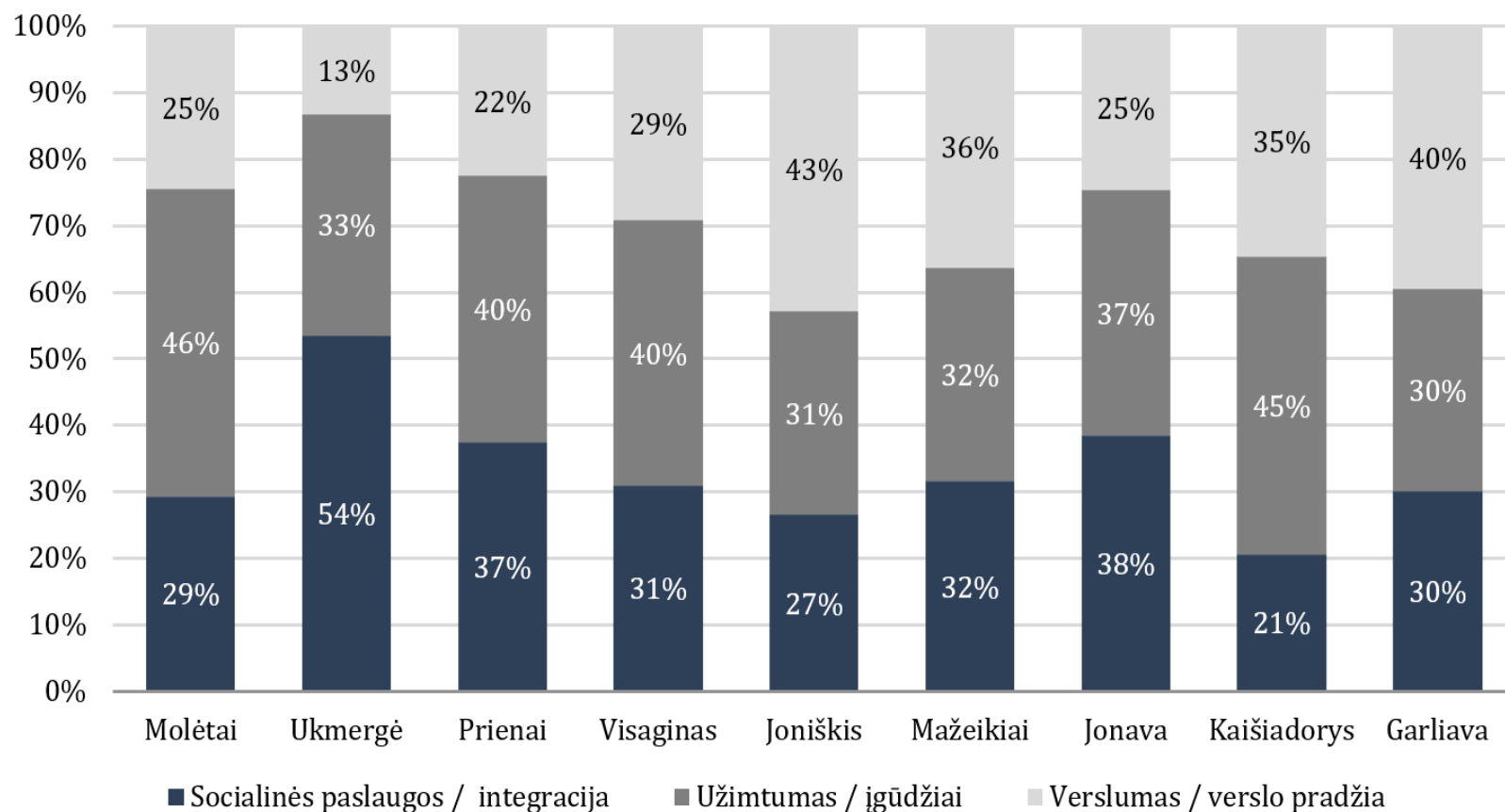
Vyrauja investicijos skirtos socialinės integracijos stiprinimui

Vyrauja investicijos skirtos verslumo didinimui

Daugiau kaip 30 proc. visų lėšų skirta užimtumo situacijos gerinimui

Didžiausią finansavimą 1 gyv. gaunantys miestai

Miestas	1-am gyventojui tenkanti suma, Eur	Indeksai			Bendras indeksas ir jo kvartilis
		Socialinė būklė	Užimtumas ir verslumas		
Pagėgiai	190.63	0.55	0.53	0.54	2 kvartilis
Šakiai	165.60	0.53	0.44	0.49	3 kvartilis
Skuodas	138.88	0.52	0.62	0.57	2 kvartilis
Kalvarija	135.91	0.48	0.21	0.35	4 kvartilis
Rietavas	124.48	0.63	0.61	0.62	2 kvartilis
Lazdijai	110.18	0.40	0.12	0.26	4 kvartilis
Švenčionys	98.69	0.61	0.33	0.47	3 kvartilis
Naujoji Akmenė	86.97	0.36	0.11	0.24	4 kvartilis
Vilkaviškis	79.53	0.58	0.47	0.53	3 kvartilis
Kupiškis	75.46	0.45	0.22	0.34	4 kvartilis

Mažiausią finansavimą 1 gyv. gaunantys miestai

Miestas	1-am gyventojui tenkanti suma, Eur	Indeksai			
		Socialinė būklė	Užimtumas ir verslumas	Bendras indeksas ir jo kvartilis	
Šilutė	22.05	0.63	0.38	0.51	3 kvartilis
Visaginas	20.40	0.62	0.36	0.49	3 kvartilis
Ukmergė	19.02	0.64	0.58	0.61	2 kvartilis
Klaipėda	11.97	0.86	0.89	0.88	1 kvartilis
Mažeikiai	11.27	0.70	0.38	0.54	2 kvartilis
Šiauliai	9.92	0.78	0.80	0.79	1 kvartilis
Alytus	6.35	0.73	0.59	0.66	2 kvartilis
Panevėžys	5.98	0.74	0.75	0.75	1 kvartilis
Kaunas	5.97	0.76	0.85	0.80	1 kvartilis
Vilnius	2.05	0.89	0.87	0.88	1 kvartilis

Galimybės stiprinti planavimo etapą

- Nustatytos bent iš dalies **teigiamai vertintinos priklausomybės** tarp atskirų teritorijų socialinę ir ekonominę situaciją atspindinčių rodiklių reikšmių ir teritorijoms skirtų paramos sumų.
- Siekiant sustiprinti planavimo etapą, **tokią priklausomybių analizę gali būti tikslinga atlikti iš anksto**, kuomet sprendžiama dėl lėšų paskirstymo tarp teritorijų (atskirų VPS finansinė apimtis).

Socialinės integracijos didinimui skirtos iniciatyvos

Tiesioginis poveikis:

- Vietos plėtros projektai, orientuoti į pagrindines, **didžiausias socialinės atskirties grupes** (senyvo amžiaus asmenys, asmenys negalintys pasirūpinti savimi, socialinę riziką patiriančios šeimos) kiekybiškai **įtraukia sąlyginai nedidelę tikslinės grupės dalį.**
- **Didesnė aprėptis** kuomet vietos plėtros projektai skirti **mažesnių grupių** kaip jauni asmenys, kuriems yra ar buvo nustatyta globa, integracijai.

Netiesioginis poveikis:

- Tam, kad investicijos turėtų didesnę poveikį miestui ir jo gyventojams, vietos plėtros **projektai turėtų generuoti papildomas naudas, neapsiribojančias paslaugų teikimu projekto įgyvendinimo metu.**

Socialinės integracijos didinimui skirtos iniciatyvos

Vietos plėtros projektai turi potencialą sukurti pridėtinę vertę ilgalaikėje perspektyvoje, kuomet:

- Diegiamos **naujos miesto mastu socialinės ar susijusios paslaugos**, o ne papildomai finansuojamos standartiškai teikiamos paslaugos;
- Paslaugos teikiamos remiantis **naujoviškais paslaugų teikimo modeliais** – įtraukiami savanoriai, skatinamas skirtingų grupių bendradarbiavimas;
- Įtraukiami **nauji paslaugų teikėjai**, veikiantys kitose srityse*

Didinama natūrali bendruomenės integracija
Formuojama nauja bendradarbiavimo kultūra
Mažinamas institucinio palaikymo poreikis

** Realūs pavyzdžiai iš įgyvendinamų vietos plėtros projektų*

Gyventojų užimtumo ir verslumo didinimui skirtos iniciatyvos

Dauguma projektų yra **orientuoti į konkrečius asmenis ir trumpalaikes veiklas**, bet ne į verslumo kultūros ir susijusių paslaugų kaitą ilgajame periode.

Kadangi projektų veiklose dalyvaujančių asmenų skaičius, lyginant su tikslinių grupių dydžiais, įprastai yra mažas, **situacijos pokyčiai ne asmeniniame, bet viso miesto kontekste, menkai pastebimi**.

Dauguma vietos plėtros projektų nepasiūlo inovatyvių sprendimų, o tiesiog **vykdo įprastas ir, kai kuriais atvejais, kitose organizacijose prieinamas paslaugas** (tipiniai mokymai ar konsultacijos).

- Sudaryti **galimybę pareiškėjais būti ir juridiniams asmenims** (ar jų filialams ar atstovybėms), kurių veiklos vykdymo vieta yra su vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritorija **besiribojančioje teritorijoje**.
- Prioritetinius balus skirti vietos plėtros projektiniams pasiūlymams, kuriuose **tikslinei grupei skirti mokymai derinami su praktinėmis veiklomis teikiančiomis naudą kitiems bendruomenės gyventojams** (gali būti numatyta ir kaip bendrasis projektų atrankos kriterijus).
- Veiksmų programos priemonę Nr. 08.6.1-ESFA-T-927 PFSA papildyti **remiama veikla** skirta bendruomenę telkiančių iniciatyvų, į **bendras veiklas įtraukiančių socialinę atskirtį patiriančius gyventojus ir kitus bendruomenės narius**, organizavimui ir įgyvendinimui. Šios remiamos veiklos tikslinė grupė būtų visi vietos gyventojai.

MIESTO VVG PAJÉGUMAI

- Veikia **virš 50 miesto VVG**. Dauguma įsteigtos 2015 m.
- Daugeliu atvejų **pagrindinis lyderis** organizuojant miestų VVG įkūrimą buvo **vietos savivaldybės administracijos** (62 proc. visų apklausoje dalyvavusių VVG).
- Kuriamos miestų VVG dažnai **rémėsi jau egzistuojančiais, nors nebūtinai tvirtais, vietos ryšiais** – dažnai steigėjai dar iki VVG įkūrimo turėjo epizodinės bendrų veiklų bendruomenės ar vietos plėtros klausimais patirties.
- Didžioji dauguma (90 proc.) miesto VVG buvo **sukurtos visiškai naujai**, o ne reorganizuojant ar plečiant jau anksčiau veikiančią organizaciją.

Miesto VVG finansavimas (1)

*Miesto VVG, kurių parengtos
VPS nebuvo atrinktos
finansuoti*

Kažkiek yra finansuojamos savivaldybės skiriamomis lėšomis, kitų rėmėjų lėšomis, tačiau neretai neturi jokių veiklai vykdyti skirtų finansinių resursų ir realios veiklos nevykdo.

*Miesto VVG, kurios
administruoja atrinktas
finansuoti VPS*

Pagrindinis ir dažniausiai vienintelis veiklos finansavimo šaltinis yra VP priemonės Nr. 08.6.1-ESFA-T-910 „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo administravimas“ ir susijusios lėšos.

Miesto VVG finansavimas (2)

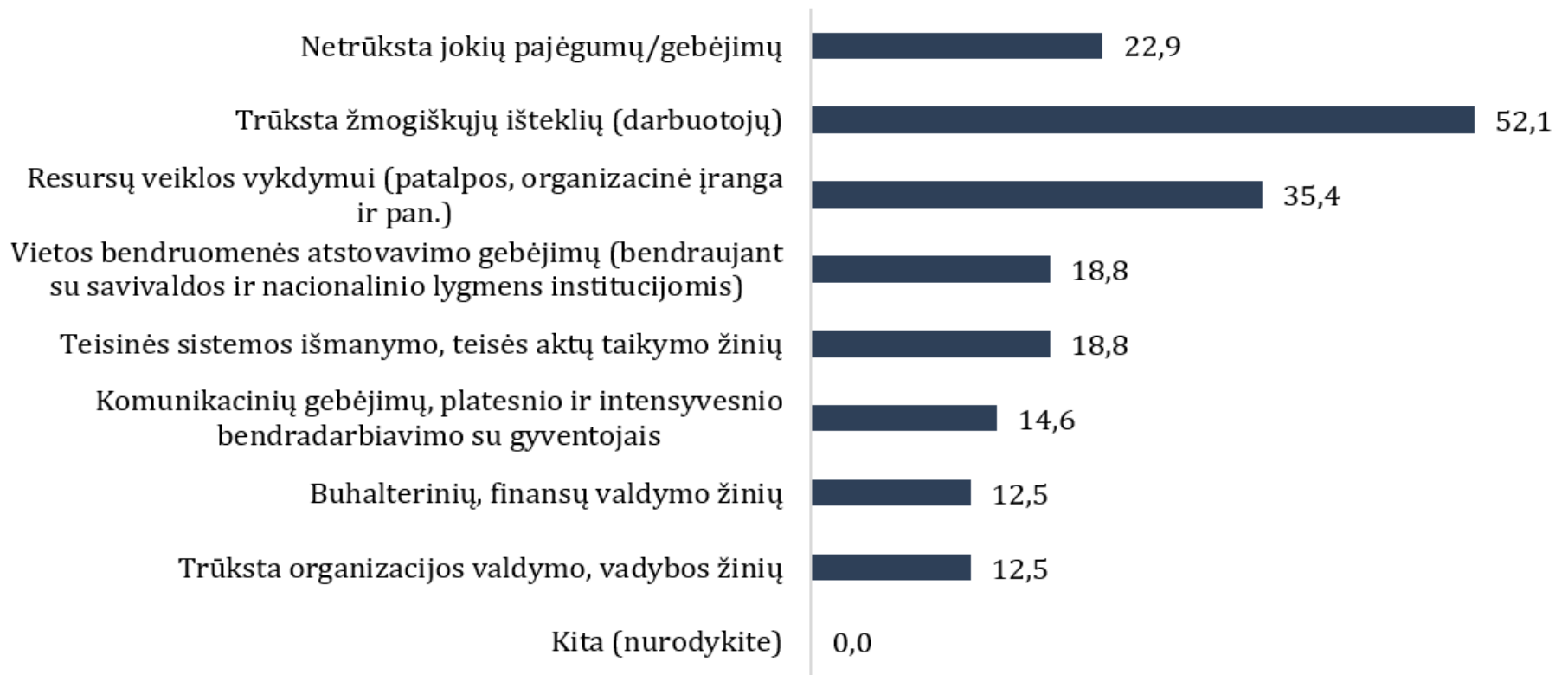
- Kartu su nuosavu indėliu, mažiausia VPS administravimui numatyta suma nesiekia **60 tūkst. Eur**, didžiausia – beveik **160 tūkst. Eur** (ES fondų ir valstybės biudžeto parama svyruoja nuo beveik 50 tūkst. Eur iki 100 tūkst. Eur).
- Daugumos VPS atveju, **didžiausią kofinansavimo dalį sudaro vietos savivaldybės administracijos skiriamos lėšos.**
- Kofinansavimo dalis skiriasi:
 - Daugiau kaip 40 proc. VVG kofinansavimas sudaro tik minimalią privalomą ar vos didesnę dalį (iki 10 proc. visos VPS įgyvendinimo administravimui numatytos sumos);
 - Apie trečdalį atveju kofinansavimas siekia iki 20 proc.;
 - Apie penktadalį atvejų – daugiau kaip 20 proc.

Tipinė VPS įgyvendinimą administruojanti miesto VVG turi maždaug **2-3 samdomus darbuotojus** ir 1-2 savanoriškais pagrindais dirbantį asmenį.

Didelė dalis pagal VP priemonę Nr. 08.6.1-ESFA-T-910 VVG gaunamų **lėšų atitenka darbuotojų darbo užmokesčiui ar VVG organizuojamiems mokymams, jeigu jie perkami iš išorės.**

Dalis VVG patiria **kasmėnesines patalpų išlaikymo išlaidas**: kiek daugiau kaip trečdalis miesto VVG turi apmokėti komunalines patalpų išlaidas, o pavienės VVG taip pat moka ir patalpų nuomos mokesť.

Miesto VVG poreikiai

- Kaip organizacija, VVG yra orientuota tik į **VPS rengimo** (įskaitant vietos plėtros projektinių pasiūlymų atranką) ir **stebėsenos** bei su tuo susijusias veiklas, o kitų su bendruomeniškumo stiprinimu susijusių veiklų nevykdo.
- Atskirų VVG atveju situacija šiuo aspektu gali kažkiek keistis ateityje, kadangi **kai kurios VVG kaip pareiškėjas ar partneris dalyvauja ar planuoja dalyvauti įgyvendinant vietos plėtros projektus**, skirtus įvairioms bendruomeninėms veikloms.
- Miesto VVG tinkamai atlieka savo funkcijas ir užtikrina vietos plėtros strategijų įgyvendinimą, tačiau organizacijoms **trūksta aiškios perspektyvos ir stabilumo vidutiniame-ilgajame laikotarpyje.**

- **Tęsti VRM teikiamą metodologinę pagalbą VVG funkcijoms įgyvendinti:**
 - Parengti rekomendacinę reikalavimų **vietos plėtros projektiniams pasiūlymams parengti ir pateikti dokumento formą**, kurią savo poreikiams galėtų adaptuoti visos miesto VVG.
 - Parengti išsamų tipinį (neprivalomą) **atrankos procedūrų aprašą**, kuriuo miesto VVG galėtų pasinaudoti savo nuožiūra. *(rekomendacija įgyvendinta)*
 - Parengti ir pasiūlyti miesto VVG rekomenduojamą **galimų atrankos kriterijų sąvadą** (konkrečius rodiklius). *(rekomendacija įgyvendinta)*

- **Mažinti perteklinių funkcijų** apimtį, pavyzdžiui nustatant minimalias paramos lėšų sumas, iki kurių perskirstymų tarp uždavinių ir veiksmų derinti su vietos gyventojais nereikia (*Vietos plėtros strategijų atrankos ir įgyvendinimo taisyklės*).
- Nacionaliniu ir savivaldos lygiu **svarstyti galimas miesto VVG ateities perspektyvas**. Svarstytinios alternatyvos: papildomų funkcijų, skirtų stiprinti bendruomenes, perleidimas miesto VVG; miesto VVG įtraukimas įgyvendinant įvairias vietos lygmens iniciatyvas (ne tik BIVP); miesto VVG jungimasis su kitomis vietos organizacijomis.
- Visapusiškai įvertinti galimybes mažinti miesto VVG skaičių ir BIVP metodui įgyvendinti **formuoti didesnius teritorinius vienetus**.

**REIKALAVIMAI IR PROCEDŪROS, SUSIJĘ SU VIETOS PLĖTROS
PROJEKTŲ ATRANKA IR ĮGYVENDINIMU**

Vietos plėtros projektų finansinė apimtis

Vienam įgyvendinamam vietos plėtros projektui skiriamas finansavimas (ES fondų ir valstybės biudžeto lėšos):

- vidurkis – 28 308 Eur
- **mediana – 20 276 Eur**
- didžiausias vietos plėtros projektas – 165 087 Eur
- **mažiausias vietos plėtros projektas – 2 602 Eur**

Vietos plėtros projektų atrankos ir įgyvendinimo reikalavimai (1)

Vietos plėtros projektų pareiškėjai ir vykdytojai patiria **didesnę administracinę naštą** negu pagal kitas Veiksmų programos priemones įgyvendinamų projektų vykdytojai:

- Organizacijos, pretenduojančios į paramą pagal VP priemones Nr. 08.6.1-ESFA-V-911 arba Nr. 08.6.1-ESFA-T-927 PFSA, **teikia du skirtingų formų dokumentus** miesto VVG (projektinį pasiūlymą) ir Agentūrai (paraišką) pagal skirtingus reikalavimus,
- Vietos plėtros projektų vykdytojai teikia **dvių tipų atsiskaitymo informaciją** – įprastus mokėjimo prašymus Agentūrai ir papildomus duomenis miesto VVG.

Vietos plėtros projektų atrankos ir įgyvendinimo reikalavimai (2)

Vietos projektinių pasiūlymų atrankų, vykdomų miesto VVG, **dokumentacijos, skirtos pareiškėjams, paketas dažniausiai yra komplikotas ir perteklinis:**

- Informacija pareiškėjams yra pateikiama **daugelyje skirtingų dokumentų**, sąsajos tarp kurių pareiškėjui gali būti neaiškios;
- Pateikiama **daugiau informacijos negu yra aktualu** konkrečiam kvietimui (pavyzdžiui, visų VPS uždavinių specialieji kriterijai pateikiami viename dokumente).

Vietos plėtros projektų atrankos ir įgyvendinimo reikalavimai (3)

- VVG turi numatyti **ne trumpesnę nei vieno mėnesio terminą projektinių pasiūlymų pateikimui**, skaičiuojant nuo atrankos paskelbimo pradžios (Vietos plėtros strategijų atrankos ir įgyvendinimo taisyklės).
- Praktikoje, **apie pusę VVG, jau vykdyusių atrankos procedūras, nustatė minimalų ar beveik minimalų terminą** projektiniams pasiūlymams pateikti ir tik maždaug ketvirtadalis VVG nustatė apytiksliai dviejų mėnesių terminą.

Vietos plėtros projektų finansavimo sąlygos

Vietos plėtros projektams galioja **mažiau palankios finansavimo sąlygos**, lyginant su kitomis to paties Veiksmų programos 8 prioriteto priemonėmis, kurių tikslai panašūs į VPS keliamus tikslus, ir kurių pareiškėjai yra nevyriausybinės organizacijos:

- Vietos plėtros projektuose finansuojama iki 92,5 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų
- Kai vykdomos socialinei atskirčiai mažinti skirtų paslaugų teikimo veiklos, šias veiklas vykdančių darbuotojų ar kitų fizinių asmenų išlaidos yra tinkamos finansuoti tik iš nuosavo įnašo.

- Įvertinti galimybes vietos plėtros projektų pareiškėjams ir vykdytojams su projektinių pasiūlymų ir paraiškų teikimu, įgyvendinamų projektų administravimu susijusias paslaugas teikti **“vieno langelio” principu**
- Visą pagrindinę, konkrečiai **projektinių pasiūlymų atrankai aktualią informaciją sudėti į vieną dokumentą**, į kurį taip pat būtų perkelti ir projektinio pasiūlymo parengimui aktualūs reikalavimai iš Veiksmų programos priemonės, pagal kurią bus finansuojami vietos plėtros projektai, PFSA.
- Taikyti **ilgesnius projektinių pasiūlymų teikimo atrankai terminus**, informaciją apie būsimus kvietimus viešai skelbti iš anksto.
- Svarstyti galimybę personalo **darbo užmokesčio išlaidas**, kai vykdomos socialinei atskirčiai mažinti skirtos paslaugų teikimo veiklos, **pripažinti tinkamomis finansuoti paramos lėšomis išlaidomis**.

Apibendrinimas ir perspektyva

- Reikalinga **brėžti aiškesnes takoskyras tarp tipinių socialinės-ekonominės plėtros projektų ir vietos plėtros projektų**: tikslai, remiamos veiklos, tikslinės grupės, finansavimo ir administravimo sąlygos.
- Miesto VVG per labai trumpą laikotarpį **sugebėjo sukurti struktūras ir užtikrinti VPS parengimą ir įgyvendinimą**, tačiau dabar **reikalinga svarstyti VVG stiprinimą ir ateities perspektyvas**.

Ačiū už dėmesį

